LIBRARY OF PRINCETON
JAN 30 1908
THEOLOGICAL SEMINARY.

Division
Section

SCC
8341

Remonstrant
Pamphlets v. 27

Digitized by the Internet Archive
in 2014

https://archive.org/details/tweebrievenghesoo0maur

16

TWEE BRIEVEN

Des Doorluchtigen ende Hoochgeboren Vorsten/

MAVRITII

By der Gratie Gods, Prince van Orangie, &c.

Aan sijn Vorstlijcke Doorluchticheyt ghesonden tot waerschouwinge aende Steden van Hollandt ende West-Vriesslandt / nopende het maecken van de Treves.

Noodich om in desen tijt wel overwoghen te worden.

IN 'sGRAVEN-HAGE,
By Aert Meuris Boeck-vercooper in de Papestraet, in den Bybel, Anno 1621.

MAVRITII

By den Grave Graf, Prince van Oranje, &c.

IN 'sGRAVEN-HAGE,

By Aert Meuris Boeck-verkooper in de Papestraet, in den
Lybel, Anno 1621.

Mauritz Prince van Orangien, Grave van Naſſau, Meurs &c. Marquis vander Vere &c.

EErſame wijſe ende diſcrete lieve bpſondere/ Alſoomen jeghenwoozdelijck in handelinghe ſtaet over 'tghene / daer aen 'tgantſche wel ofte qualick vaeren der Vereenichde Pzovincien vooz altijts is dependerende / ſoo hebben wp geacht onſes ampts te weſen/ die Heeren Edelen/ ende Steden van deſe Pzovincien wel te infozmeren van ons gevoelen/ ſoo over de voozſz. handelinghe / als die mede hoe die ſelve / ten meeſten dienſte ende verſeeckerthept der Landen voozſaen belept behoozt te wozden / ten epnde ghplieden daer over deliberererende / oock die volghende redenen van ons ghevoelen examineren / ende tot u lieden meeſten oozboor (daer toe wpſe alleen ghemeynt hebben) ghebzupcken moghet. 'tIs V. L. wel bewuſt/ dat die Vpandt (volghende ſijne oude bedzieghelijcke maniere) inden aenvangh voozgheſtelt heeft ſeer ſpecieuſe conditien / om de Heeren Staten daer dooz maer aen 'thandelen te bzengen/ te weten/ dat ſoo wel bp Tractate van Peys/ als langhe Treves van 15. of 20. Jaren / deſe Landen niet alleen bp den Ertz-Hertogen/ maer oock bp den Coninck van Spangien ghehouden ſouden wozden vooz eenen vzijen Staet/ daer op deſelve niet en pzetenderen/ ende datmen behouden ſoude 'tghene men heeft / dan bp de handelinghe van Vzede/ en heeftmen niet anders als ghewoonlijcke ende nu ſoo dickmael ervaren bedzoch/ ende niet minder als 'teffect vande voozſz. verſpzoocken Conditien bevonden / ende daerom die ſelve handelinghe t'eenemaele afgheſneden.

In voeghen dat onder het ſpecieuſe / ende met ſoo veele Ceremonien becleede derel/ van eene goede opzechte Vzede / niet anders en heeft gheſchuplt/ als eene ſtilſtant/ den welcken den Vpandt hebbende / de handelinghe van de Vzede ghebzoocken / met eene ſonderlinghe behendichept heeft doen pzoponeren / dooz den Heeren Gheſandten der Coninghen ende Pzincen/ omme bp middel van dien ſijne verloopene finantien / traffijcque / ende andere beſwaernuſſen te repareren/ ende alſoo zijn macht te verdubbelen: Want ghedurende den ſtilſtant / ſoude hp in verſeeckerde ruſten ende bupten coſten zijn/ daer ter contrarie deſe Landen (gheen verſeeckerthept connende hebben/ als inde Wapenen) beladen ſouden moeten blijven / met exceſſive coſten tot onderhout van een goet aentael Crijchsvolck / ende gheſtadighe aenvechtinghe van allerlepe heymelicke ende gevaerlijcke aenſlaghen ende treecken/ die den Vpandt vande Treves (als maer eene ceſſatie van Wapenen zijnde) niet verboden wozden. Ende

ondertusschen souden dese Landen van alle Neerlinghen ontbloot / ende de Steden van Brabandt ende Vlaenderen daer mede ghestoffeert worden/ ende volghens een derdendeel der Inghesetenen deser Landen/(sich alleen bynder Oorloghe ghenerende/ende derhalven tot s'Landts beschermínghe noodich zijnde) verdorven ende verjaecht werden / midts welcken den Staet ende 'tvermoghen / als oock 'tbelept vant Oorloghe/ in corten tijt soo seer soude commen te declineren / ende daer teghens des Vpandts macht / soo in middelen / als correspondentien ende verstandt/ onder ons in sulcken voeghen toenemen/ dat terstont nae / ende misschien wel voorden uptganck vande Treves oorsaecke ghenomen worden soude/ omme malcanderen te dringhen tot een schandelicke reconcilatie/ gevolcht met een ondraegelijcke slavernije ende eeuwich verderff/ 'Twelck 'tprofijt is/ dat ons den Treves soude met brenghen/oock wanneermen schoon die voorgheslaghen Conditien erlanghen conde.

Maer men ontsiet sich niet te wijcken vande voorgheslaghen voet/ want men begint te spreecken van vier/ vijf ofte seven-jarighe Treves/ jae oock van prolongatie vande loopende voor een Jaer/ omme die te beter te doen instuppen / ende dat noch sonder die absolute Souverainitept nae 'tvoorgheven van eenighe / sich beduncken latende datmen sich dien aengaens souden contenteren met die verclaringhe vanden Ertz-Hertoghen (die selfs in hare Landen niet dan Vassallen van Spangien zijnde) int stuck vande voorschreven Souverainitept gantsch niet en vermoghen. Behalven dat noch alle het Crijchs-volck in eedt/ dienst/ ende betalinghe is vanden Coninck van Spangien/ ende dat den selven Coninck is ghereserveert de successie vande voors. Landen. Welcke ende andere redenen V. L. Ghecommitteerden ter laester dachvaert veroorsaeckt hebben/ omme by acte vanden 13. deser te verclaren/ datmen alle alsulcke voorslaghen verwerpen soude. Soo dat wy het daer voor houden die meninge van V. L. te wesen/ dat die erkentenis vanden Vrije Souverainen staet deser Landen / by Tractaet van Treves behoort te gheschieden in der selver forme ende woorden/ (die nae rijpe deliberatie/ ende by advijs van den samptelijcken Ghesandten / ende bewillinghe van sVpandts Gedeputeerden selfs ghestelt zijn/ int eerste Artijckel vande Vrede-handelinghe. 'tWelck dan buyten alle twijffel ende disputе moet blijven/ ten aensien dat int stuck gheen onderschept ghemaeckt mach worden/ tusschen het Tractaet van Treves ende Vrede / ghemerckt in beyden verstaen/ ende by de acten vanden 24. Aprillis / 2. Novembris/ ende 23 Decembris des voorleden Jaers uytdruckelijck verdraghen / ende verclaert is / dat in beyden Tractaten / eene eenparighe bekentenisse over der Landen behept soude moeten worden ghedaen: 'tWelck alsoo oock te meer noodich is/ omdat sich den Vpandt (willende doch alleen Treves maecken / mette Artijckelen inde Vrede-handelinghe gheaccordeert/ inde handelinghe vande Treves sal willen behelpen.

Ende om die waerheyt te seggen / indien den Coninck van Spangien/

ende

ende d'Ertz-Hertoghen sinceerlick ghemeynt zijn / hare pretensien op deser Landen absolutelijck te verlaten / soo en sullen sy hem inde woorden niet beswaert vinden / insonderheyt niet inden gheenighen / die by gemeen advijs bequaem ende noodich bevonden zijn / omme alsulcke absolute verclaringhe upt te drucken ende te doen. Indiemmen nu in plaetse van dien eenighe andere forme poocht op te dringhen / dat is een ghewis teecken / datmen ons die substantie wil onthouden / ende in plaetse van dien / ons tracht te bedrieghen met dupsture / twijffelachtighe ende opschroeven gestelde woorden ende termen / die soo veele niet en verbinden ende verseeckeren. Oft het nu gheraden is den Staet der Landen / op twee-sinnighe disputable woorden te vertrouwen / connen V. L. naer haer eyghen discretie lichtelijck oordeelen.

Ende dwalen grootelick de ghenen die voorbrenghen / dat die Landen niet van noode hebben des Vyandts verclaringhe / want schoon of wy die selfs voor ons niet en behoefden / soo isse ons hoochnoodich om alle Prinsen ende Volckeren oorsaeck te gheven / datse ons voor vry houden / ende alder meest om ons eyghen Ingheseetenen te verseeckeren / datse gheen andere opgaende Sonne te verwachten hebben / d'welck hem by gebreck vande voorsz. verclaringe inghebeelt sal worden. Ende naer dien de Treves ghemeenlijck ghemaeckt werden / omme daer door tot eenen goeden Peys te gheraecken / waer toe soude sulcke Treves anders dienen / als tot eene voorbereydinghe / om naederhant op gelijcken voet / namentlijck sonder erkentenisse vande voorsz. Souverauteyt te handelen / van eene Deditie ofte Reconciliatie. Ende waer toe en wilt den Vyandt van sijne pretensien gheen afstandt doen / als om ons wederom te betrijghen? daer ter contrarien den afstandt van dien naemaels den weeh soude moghen openen tot eene verseeckerder Vrede / daer toe andersins gheen hooplinghe en is.

Wy hebben ons billick verblijt / verstaende de goede resolutie by V. L. hier opghenomen / ons vertrouwende op de stantvastichevt by die selve tot bevorderinghe vant ghemeene beste altijt bewesen / d'importantie niet te min vande saecke porret ons / om V. L. by desen in hare loffelijcke voornemen te verstercken / te meer dewijle wy voorsien datmen by allerley prachtijcken soecken sal de ghemeene Resolutie te subverteren / ten wepnichsten die selve met subtijle Clausulen te modereren ende swacken / ende volghens eenighe ydele ende dubieuse woorden te onderworpen / daer inne misbruyckende V. L. ghewoonlijcke goedertierenthey ende oprechticheyt / diemen by manghel van redenen eerst poocht te bestormen / ende t'overvallen mette exaggeratie ende beswaringhe vanden noot der Landen: Maer evenwel / daer upt connen V. L. speuren / dat het den Landen naedeelich is / 'tghene men V. L. door den noot wil persuaderen / want goede ende vorderlijcke saecken oock sonder noot aengenomen worden / sijnde den noot anders niet als een Pijnbanck / om yemanden met dwanck te brenghen tot 'tghene quaet is / ende doort bewilligen van 'tgene nae-

ne nabeelich is/ en wort den noot niet vermindert/maer veel eer vermeerdert/ ende de Landen in grooten noot ghebracht.

Het toestaen vande Souverauteyt/ is alleen den grontvest / daer op dese handelinghe aenghelept ende u lieden aenghebresen is/ zynde 't selve doemnaels soo noodich ende vorderlijck gheacht/ dat sich de Landen (daer sonder) in gheene handelinghe souden inghelaten hebben/ teghen die mannelijcke Resolutien / daer by u lupder loffelijcke Voor-ouders sedert dertich Jaren herwaerts / cloeckmoedich / ende in grooter noot hebben ghepersisteert / sonder te admitteren eenighe inductien ofte interces sien / die tot onderschepden male/ by meest allen den voornaemsten Coningen ende Princen/ van Chrisrenrijck gedaen/ende by de voorsepde/u lupder Voor-ouders als upt s'Vyandts practijckich harte commende/verstaen zijn/ ten welcken respecte / ock die tsamenlijcke Provincien op den 23. Decembris lest leden / eendrachtelijck / oprechtelijck / ende ter goeder trouwen ghereselveert / ende malcanderen belooft hebben / datmen nochte van Vrede/ nochte van Treves en soude handelen / sonder te hebben verclaringhe vande Souverauteyt inder bester forme/ ende datmen by faute van dien het Oorloghe hervatten soude/ met ernst/ ende ghemeene macht der Princen/ ende (waert moghelijck) imperen vande Coningen/ Potentaten / ende Steden hare saecken toeghedaen wesende / assistentie. Ende dewijle den noot vanden Landen alsnu niet grooter is/ als ter dier tijt / soo is immers bupten proporsie / deselve Resolutie met den noot te willen labefacteren.

Een peder can by sich selfs ghenoechsaem afnemen / datmen met soo machtighe Vyanden geen saecken ten halven doen mach/ want als schoon alles wel versorcht is/en machmé sich noch evenwel daer op niet vertrouwen / ende datmen daer om de voors. ende andere foudamententele Resolutien/ (daer op die handelinghe is aenghegaen) int gheringste niet en mach retracteren/ mutileren ofte modereren/ want die hier int begin van den weeh compt te wijcken/ verloozen gaet/ ghelijck als die/ vanden eersten/ ghemeenlijck van alle trappen valt: By aldien wy door dimaginatie vanden noot commen te postponeren/ het alderhoochste poinct/ (namentlijck die verseeckerthept van onse vryhept) soo sullen wy die gheringste poincten ock wel door de monsteringhe passeren/ende eyndelijck int slupten vande Rolle tot een Reconciliatie commen / int welcke gheleghen is/ alle 'tghevaer dat onse Voor-ouders in ghelijcke handelinghe ghevreest/ ende om 't welcke wy ock des te minder daer toe verstaen hebben.

Wt alle t'welcke ghylupden claerlijck begrijpen / (wy ock deselve ten overvloet verseeckeren connen) dat wy in desen niet en sien / op onse particuliere beghecren / ock niet 'tselve by pemanden onsent halven ghedaen te worden / want een goede Vrede / is ons / ende onsen gantschen Hupse niet wenighter als den Inghesetenen deser Landen noodich/ wijlen onsen Heer Vader H. L. Me. ende wy hebben ons nu over de veertich Jaren in ghedurighen stryt/ Oorloch / ende allerley swarichept

ten

ten dienſte van deſe Landen gebruyckt/ ende onſes huyſes welvaren daer by opgheſet / met refuys van alle advantagieuſe Conditien / die ons diverſcheliick ſijn ghepreſenteert gheweeſt / oock als noch wel ſouden volghen/ met notoir ende groot voordeel van onſen huyſe/ indien onſen Heer Vader/ende wy deſe Chriſtelijcke ſaecken hadden willen verlaten. Waer ruſte te nemen/als den Vyandt die Landen in onruſt ende grontlijck verderff ſoeckt te brenghen / en vermach niet onſe conſcientie / nochte plicht/ daer mede wy aenden Landen zijn verbonden.

Daerenboven en is ons voornemen niet / ons met raet ofte daet int minſte te ſepareren/ ofte die voorſz. fondamentele/ ende met behoorlijcke Staets-wijſe ghenomene Reſolutien t'impugneren ofte te verhinderen/ maer deſelve wel teghen alle liſticheden ende menees vanden Vyandt/ (nae onſen uyterſten vermoghen ende epſch van onſen Ampte) by alle behoorlijcke ende doenlijcke weghen te handthaven / ende uytvoeren te helpen / V. L. vertrouwelijck waerſchouwende / dat het alleen 'twerck vanden Vyandt is/ die ſelver V. L. Reſolutien contravenieren/ ende dat hy daer toe ghene liſten/ moeyten/ noch coſten ſal ſparen/ om tot ſijn voornemen te gheraecken / daer in hem de voorſz. Reſolutien alleen beletten/ waeromm V. L. (ſoo lieff hem is de conſervatie hares lieven Vaderlandts) die voorſz. Reſolutien teghens eenen peghelijcken in alles moeten ſtaende houden/ oock ſelfs over 'tvertreck van des Vyandts Gecommitteerden/ als vande welcke doch alle quade vruchten te verwachten zijn: Inſonderheyt ſal V. L. believen met ernſt daer op te letten/ dat de Reſolutien van alle d'andere Provincien gantſchelijck hanghen aen 'tghene by de Heeren Staten van Hollandt voort goet ghevonden/ ende dat ghy daerom by V. L. reſolutien in aller manieren moet perſiſteren / ſonder om yemandts wille int gheringſte daer van te wijcken / ofte V. L. naer anderen te accommoderen/ te min alſoo ghylupden als die meeſte offenſie ghedaen hebbende/ oock die meeſte ſtraffe ſoudet hebben te lijden.

Weſhalven ghylupden hier mede vermaent ſult weſen/ om V. L. Gecommitteerden ter aenſtaende dachvaert ſcherpelijck te laſten / datſe preciſelijck ſullen hebben te blijven/ by de voorſz. fondamentale Reſolutien/ ende voornamentlijck over de Souveraniteyt ende vryheyt der Landen gheen andere verclaringhe toe te laten / dan die woorden vant eerſte Artijckel vande Vrede-handelinghe mede brenghen/ ſonder daer inne een tenich woort te laten veranderen/ dieſelve V. L. Gecommitteerden oock authoriſerende/ omme te conſenteren op de pointen by de Hade van Staten gheproponeert / alſoo anderſins ende by langher uytſtel / die Staet vanden Lande buyten notoire confuſie niet en can gheſtouden worden.

Laeſtelijck willen wy u lieden wel verſocht hebben / omme u lieden Ghecommitteerden / die voortaen ter dachvaert compareren ſullen/ ernſtelijck te bevelen / datſe met ons in 's Landts ſaecken / ſullen hebben te houden alle goede correſpondentie ende communicatie / ſulcke alſt behoort / ende met allen voorgaenden Gouverneurs / ende byſondere met

wylen

wijlen onsen Heer-Vader Hoog. Mem. is gheplecht/ ende (sonder roem te spreecken) onse langhe dienſten ghenoechsaem meriteren: Ten eynde alle saecken inconfidentie/ onderlinghe correspondentie ende eenichheyt/ ten meesten dienſte vanden Lande belept/ ende alle misverstant gheweert moghen worden/ u lieden verseeckerende/ dat ons tselve altijts seer aenghenaem sal wesen/ ende dat wy niet en sullen naer laten by alle occasien metter daet te bethoonen/ de goede ende ghetrouwe genegenthept/ die wy draghen tot het welvaren vande Lande int ghemeen/ ende van u lieden Staet ende persoonen int bysonder. Ende hier mede/

Eersame &c. willen wy V. L. den Almoghende bevelen, in 's Graven-Haghe, den 21. Septembris 1621.

Mauritz

Mauritz Prince van Orangien, Grave van Naſſau, Meurs, &c. Marquis vander Vere, &c.

EErentfeſte Eerſame wijſe ende diſcrete lieve byſondere by onſe voorgaende vanden 21. Septembris leſt leden/ hebben wy u lupden amptshalven gewaerſchouwt vant ghene ghy lupden t'uwer conſervatie te conſidereren ende te doen hebt in deſe voorgeſlaghene handelinghe van Treves/ ende al hoe-wel wy niet en twijffelen of ghy lupden ſult onſe trouwhartighe vermaninghe als u lupden ten beſten gheſchiet / met behoorlijcken ernſt verſtaen / ende aenghenomen hebben; oock int ghene u lupden over deſelve handelinghe voorder ſal moghen bejeghenen als oprechte Patriotten betrachten : Ende dat over ſulcx onnoodich ware geweeſt u lupden dien aengaende wijder t'onderrichten ende te vermanen; Die wijle nochtans die Heeren Ambaſſadeurs deſe daghen neffens hare nieuwe Propoſitie oock over ghelevert hebben een groot diſcours dienende niet alleen haer eerſte Propoſitie den 27. Auguſti leſt leden opt ſtuck vanden Treves ghedaen te bevoorderen/ maer oock om den voorſz. onſen Brief te refuteren/ ende volghens u lieder goede reſolutie daer op genomen te enerveren/daer toe haer E. dan ſeer veel ſpecieuſe redenen by brenghen/ ende niettemin bekennen/ dat daer teghen oock veel wichtighe weder-redenen dienen / in voeghen dat een oprecht Liefhebber des Vaderlandts billick bewoghen wort om ſijn ghevoelen daer teghen te openbaren/ te meer wy dieſelve Heeren Ambaſſadeurs geene volcomene kenniſſe hebben connen gheven vanden aert van onſen ſtaet/ nochte vant ghene tuſſchen ons ghepaſſeert is : Soo zijn wy daer door verooraeckt om ons contrarie bedencken u lupden hier by wederom mede te deelen/ ende door die voorſz. occaſie wat omſtandelijcker/ als wy wel gewoon zijn/ te deduceren die Motiven die wy hebben/ om den Raedt vande Heeren Ambaſſadeurs niet te volghen. 'Tis notoir dat vanden beginne deſer Oorloghe voor een fondament van onſen ſtaet / by den ervarentſten ende ghetrouwſte deſer Landen altijdt is ghehouden gheweeſt/ metten Vyandt niet te handelen, ende dat wy ſonder verderff van onſen ſtaet in gheene handelinghe en konden treden/ oock ſchoon wanneer wy alles dat wy mochten begeeren/ hadden moghen vercrijghen. Welcken Regel niet alleen ſtrickelick onderhouden is gheweeſt by eenen peghelijcken / ſelfs by den ghenen die nu van contrarie advijs zijn/ maer men heeft oock by alle weghen tegengeſtaen den ghenen die denſelven Regel ſochten te impugnerē/ houdende alſulcke voor onduchtighe ende ſchadelijcke lupden in onſen ſtaet/ ende dat met ſulcker conſtantie datmen oock d'interceſſien vanden Keyſer / Coninghen van Vranckrijck / Engelandt / Denemarcken / Polen/ Princen des Rijcx/ nochte van pemanden anders / eenighe plaetſe daer teghen heeft laten vinden/ ſelfs niet d'Interceſſie vande Coninginne van

Engelandt in den Jare 1587. als die Landen gheinfecteert waren met pertyculeuſe factien/ als Nimweghen/ Zutphen/ Deventer/ Grave/ Bre-da ende Groninghen in s'Vyandts ghewelt waren/ ende d'ordinariſe middelen vanden Lande boven twee hondert duyſent Gulden ter Maent met upt en brachten/ ſoo datmen noch Legher noch Gheſchut noch Bup-terije conde te Velde brenghen/ende daerenboven als door t'ſlupten vande Sondt/ die Landen in de hoochſte benauthept gheraeckt waren/ door d'authoritept des Coninck van Vranckryck en heeftmen daer toe niet konnen bewecght worde inden Jare 1598. als het Tractaet tot Vervins wiert geſlooten/ niet teghenſtaende men wel ſach dat de vrede in Vranck-ryck ghetroffen zynde/ de gantſche laſt vant Oorloch op deſe Landen vallen ſoude/ ende dat onſe middelen onghelyck cleynder waren als nu/ ende wy van onſe macht ter Zee noch gheene proeve ghedaen/ nochte ge-ſien en hadden dat wy den Coninck van Spaignien daer mede tot rede-nen konde brengen. Maer tzedert eenighen tydt herwaerts heeftmen be-ginnen voor te ſlaen/ datmen ſoude moghen handelen als de Vyandt ſyne proetenſien totte Heerſchappije deſer Landen quiteren wilde/ even als of men hier voormaels daer op niet en hadde ghelet doemen alle handelinge ende conditien uptſloot/ ende dat alle ſwarichept ſoude ceſſeren/ alſmen ſich met en begaf onder die Regeringhe vanden Vyandt/ daer doch onder veel andere wichtighe redenen/ hier te langh om te verhalen/ ooch voor-namentlyck geconſidereert is ghe weeſt/ dat ſimpelije het handelen perni-cieux was/ ten aenſien dat onſen ſtaet inde Alliancie van ſoo vele leden die onderſcheyden zyn/ in gheſintheden/ voornemen/ ende intereſten is be-ſtaende/ ende datmen over ſulcx in onderlinghe Diſputen gheraekende/ ende eenich articul geſtelt zynde/ twelck den eenen meer als den anderen betreffen mochte/ ooch d'een meer door t'Oorloch beſchadicht zynde als d'ander/ datmen daer door ſoude commen te vervallen in contentien/ ſalou-ſien ende ſuſpicien/ ende alſo voorts by ghebreecke van Authoritept/ om daerin te voorſien gheraken ſoude in ſcheuringe/ ende eyndelyck in onver-winnelick verderf ende ruine/ ofte immers eick-anderen tot eene ſchan-delicke reconciliatie dringhen/ overmits de Vyandt onſe deſordre ſiende al-tydt ſoude ruggheweerts gaen/ ende dat wy daer teghens eendrachtich blyvende niet en ſoude connen gebrooken worden/ ghelyck de ervarenthept vande voorgaende handelingen had ghelecrt. Daer is oock ten anderen overwoghen ghe weeſt/ dat als ſchoon goede Conditien gemaeckt ende ghearreſteert waren/ deſelve doch by veranderinghe van tyden ende ghe-legentheden/ niet en ſouden onderhouden worden/ by den ghenen dieſe ſelfs aenginghen/ twelck den Vyandt (zynde de Wapenen eens int geheel ofte deel neder ghelegt) door ſyne practycquen/ ende die ghenen die hem toeghedaen zyn/ ende noch daghelyck van hem/ aen ſyne hoorde ghetrec-ken ſoude moghen worden/ allenſkens ſoude konnen te weghe brenghen/ ſoo niet over al/ ten minſten aen diverſche plaetſen ghent macht ofte au-thoritept in den Lande weſende/ die daerinne ſouden connen remedieren/ ofte eenech lidt by den Vyandt gheſtyft bedwinghen/ wanneert ſyn eygen

recht

recht by Tractate verreghen soude willen afstaen: Ende naer dien dese evidente swaricheden by de voorsz. voorslach niet en zyn wech genomen/ dan veel meer dat die Landen daer door ghedreycht worden met apparente perykulen die sich naerder openbaren sullen / dat wy ock tot noch toe gheen openinghe en hebben ghehadt van eenighe ordre diemen soude moghen stellen teghen alle confusien die de voorsz. swaricheden so wel in/ als na de handelinghe onder ons souden moghen verwecken / soo en konnen wy ons in dese handelinge niet gherust vinden noch vergheten/ 'tghene ons van onse jonghe Jaren af is inghepreent / soo by onsen Heer-vader H. M. als by de voornaemste van desen staet / insonderheyt dewijle by d'effecten bevonden wort de voorsz. Regulen niet vergeefs te zyn. Desen allen niet teghenstaende is men inde verhandelinghe ghecomen/ niet om dat de voorsz. perykulen cesseerden / maer om datmen meende daerinne versien te wesen by twee middelen / namentlick datmen die handelinghe niet en soude aenvanghen / sonder eerst ende alvooren by Brief ende Zegel soo van den Coninck van Spaignien / als d'Ertz-Hertogen verseeckert te wesen / dat deselvighe ten eenwighen daghe opte Landen niet en soude hebben te pretendeeren eenich recht van Souverainiteyt / Ten anderen / dat de Provincien Steden ende Leden van dien malckanderen beloofden / in geene handelinghe te treden sonder eerst de voorsz. Brieven ontfanghen te hebben / waer op d'Ertz-Hertoghen wel verleent hebben Acte vanden 24. Aprilis 1607. ende hare Brieven vanden 12. Juny daer aen volghende / inhoudende belofte vant selfde by den Coninck van Spaignien te doen agreeren/ maer dese aggregatie en is tot noch toe int gherinste niet gheschiet. Die Heeren Staten Generael daer door bemerckende/ dat den Coninck van Spaignien dese aggregatie by syn Acte in date den lesten Juny 1607. genoechsaem refuseerde/ ende by syn Acte vanden 16. Septembris 1607. in sulcker voeghen restringeerde/ datmen deselve van hem niet en hadde te verwachten/ vonden groote swaricheyt/ om te consenteren van opte voorsz. Acten in handelinghe te treden: dan eyntelick is men by advys ende inductie vande Heeren Ambassadeurs swyt vande voorsz. Resolutien afgheweecken datmen den 23. Decembris 1607. goet ghevonden heeft in handelinghe te comen/ sonder opte voorsz. aggregatie voorder instantie te doen/ mits dat de Provincien malckanderen eendrachtelicken oprechtelick ende ter goeder trouwen beloofden/ dat int eerste Artyckel vande handelinghe soo wel van vrede als van stilstant / uytdruckelyck soude moeten ghestelt ende toeghestaen worden der Landen Vryheyt/ende dat den Coninck van Spaignien ende Ertz-Hertoghen daerop niet en pretendeerden/ ende sulcx in der bester forme ende by ghedreecke van dien / dat de handelinghe ghedroocken / ende het Oorloge met ghemeener macht ghevat soude worden / meynende also malckanderen verseeckert te hebben/door dien men sonder afstant van s'Vyandts pretensien niet en soude handelen/ cū by gedreecke van dien gelyckelyck ende sonder scheuringe d'Oorloge weder aennemen. Volgende 'twelcke inde handelinge van vrede gecomē zynde/ is by een vande eerste Ar-

ticulen van dien met advijs vanden voorsz. Heeren Ambassadeurs/ ende bewillinghe van beyde partijen/ naer langhe beraetslaginghe ende overlegginghe van alle woorden ghemaeckt een formulier vande voorsz. verclaringhe/ twelck mede brenght in wat voeghen/ beyde de partijen/ als ock de Heeren Ambassadeurs verstaen hebben dat de voorsz. erkenteniſſe vande Landen Oyhept ende afstant van s' Oyants pretensien behoorde te gheschieden/ als deselve suffisant ende bundich soude wesen inhoudende mede dat de renuntiatien daer toe noodich by een besonder Articul naerder ende inder bester forme souden worden ghestelt.

Waer upt dan beslooten wort dat die meeninghe verstant ende intentie van beyde partijen/ mitsgaders vande Heeren Ambassadeurs altijdt geweest is/ dat de woorden gestelt inde voorsz. Acte vanden 24. Aprilis 1607. niet suffisant en waren om te dooden die pretensien vanden Oyant/ maer dat die ghestelt moesten worden inder bester forme/ dat is van geen tijtul oft Wapenen te voeren ende voor haer ende hare naecomelinghen/ met behoorlicke renunciatien ende beloften van ten eeuwighen daghen (want de vreede voor eeuwich is) op te Landen niet te pretenderen.

Naer dien nu dit Articul eens afghehandelt ende gheaccoordeert is/ soo en behoort in gheen dispute ghestelt noch ock int gerinste gheweecken te worden vant ghene daer op de voorsz. vrede-handelinge soo langh gecontinueert/ende diversche poincten ten weder-zijden geslooten ende toeghestaen zijn/ ende dat soo wepnich by de Provincien/ Steden ende Leden van dien/ als by den Oyandt selfs. Want by eenighe Provincien ende Leden derselver en kan daer van niet ghewreecken worden/ overmits sy om sich teghen de voorsz. Inconvenienten te verseeckeren malckanderen belooft hebben soo wel de handelinghe van vrede als van Treves af te snijden/ by aldien men de voorsz. verclaringhe in bester forme niet en konde vercrijghen: ende over de forme en mach nu niet ghedisputeert worden mits dien by't voorsz. Articul die forme soo solemnelijck als boven gheaccoordeert ende besloten is gheweest/ want de forme nu wederom in dispute te willen trecken/ en is niet anders als die scheuringhe een couleur te gheven/ doch is oock teghen die forme belanghende voorsien by twee Resolutien/ d'eene in date den 30. Augusti ghevolcht op een Resolutie vande Heeren Staten van Hollandt vanden 29. inhoudende dat de voorschreven verclaringhe ofte erkenteniſſe sal wesen voor altijdt oock nae de expiratie van den Treves/ het zy datter vrede ten principale gemaeckt werde/ ofte niet/ende die tweede in date den 13. Septembris lest leden daer by de Ghesanten vanden Ertz-Hertoghen opghelecht wort te vertrecken by soo verre sy by den Conincx van Spaignien voor den lesten desselven Maents niet en waren ghelast/ om de voorsz. erkentenisse te doen voor altijdt. Wt 'twelcke volcht dat schoon men by ghemeen consent de voorsz. verbinteniſſe belofte ende resolutien soude moghen te niet doen/ 'twelck sonder perijckel van onsen staet niet en kan ghescheiden/ noch even-wel van dese Resolutie niet en mach gheweecken worden/ sonder 'tpublijck ghelooff te vercorten/ ock

schoon

ſchoon die meeſte ſtemmen ſulcx verſtonden/ want de naerder Unie van Utrecht/mitſgaders 't Verbont tuſſchen die Steden ende Leden van Hollandt gemaeckt in ſaecken van duſdaniger nature gheen overſtemminge toe en laten/ ende op dat dit avontupr van ſtemmen ons niet en ſoude werpen inde voorſz. ſwaricheden/ ſoo zyn de voorſz. beloften ende verſeeckeringhen ghedaen vant ſelve niet te ſullen ſtemmen/ maer te blyven by de voorſz. Reſolutien ſonder veranderinge/ om niet te vallen inde Inconvenienten die wy nu voor ooghen ſien. Dieweyle dan die voorſz. Reſolutien zyn ghenomen als een Verbont/ dienende tot voor-kominge van alle ſcheuringhen/ die upt de verſchepdenthept vande advyſen ſouden mogen ſpruyten/ wanneer men vanden eerſten voet ende ſoo voorts tot andere nieuwicheden ſoude willen ſchryden/ daer voor in deſe handelinghe aldermeeſt ſtaet te vreeſen/ ſoo moet ock volghen dat die ghene ſonder algheneen ende eendrachtich conſent eenichſins ſouden comen te declineren vande voorſz. Reſolutien ofte van't ghene met ſoo goede kennisſe ſolemnelick metten Pandt is gheaccordeert/ haer beloften te bupten ſouden gaen/ ende alſoo oorſaecke zyn van alle diſputen twiſten ende ſcheuringen die daer upt ſouden moghen comen te ryſen/ als wyckende vande Reſolutien die tot handthoudinghe van Eendrachtichept zyn genomen/ ende in teghendeel/ dat die eere van Eendracht competeert den ghenen die begheeren te blyven by 'tghene eendrachtelyck is beſloten/ want indien wy onſe ghenomene Reſolutien beginnen te veranderen/ te bupghen ofte te breecken/ ſoo en konnen wy onſe ruyne niet ontgaen. Die Gecommitteerde van den Pandt en konnen ock met gheen fondament by de Treves in twyffel trecken/ 'tghene by't voorſz. Artical vande Vrede-handelinghe is toeghelaten/ of ſchoon die Vrede-handelinghe gebrooken is/ ghemerckt t'afſtaen van haer pretenſien op de Landen niet anders en is/ dan de verclaringe van eenerley ſaecke/ die in der ſelve forme toeghelecht is/ ſoo wel by Treves als Vrede/ ende ock in beyde gevallen in deſelve forme ghedaen moet worden/ die hun lupden ock niet meer en beſwaert in Eere/ reputatie ofte ſubſtantie/ wanneer die ghedaen wort inde Treves dan in Vrede/ ſoodat indien ſy ons wilden accorderen die ſubſtantie vant ghene ſy ons belooft ende by de handelinghe vanden Vrede toeghelaten hebben/ ſy en ſouden ſich aen die woorden by hun lupden eens goet ghevonden nu gheenſins ſtooten/ ende al 'tghene by hun lupden nu voorgegheven wort/ en zyn maer bedriechgelycke pretexten. Dan om die waerhept te ſeggben/ ſoo wort de Pandt daer toe alleen gemoveert door hope van ons met vele donckere en opſchroevengaende woorden in diſpute ende oneenichept ende volghens in ſcheuringhen ende alſo eyntelyck tot eene reconciliatie te brenghen.

Twelck zyn eenich deſſing is daer toe hy aenvanckelyck deſe handelinghe heeft belept/ ſonder opt ghedacht te hebben die pretenſien op deſe Landen ter goeder trouwen te quiteren/ ghelyck men by ſoo vele goede advyſen van alle kanten ghewaerſchouwt is gheweeſt/ 'twelck ons immers billick achterdencken behoort te gheven/ ende te beweghen van geen

andere formulieren te hooren spreecken / verseeckert datmen 't formulier niet en soude weygheren / so men die substantie oprechtelijck wilde toestaen / in voeghen dat hoemen dit selve meer in dispute treckt / hoe wy ons daer van meer moeten verseeckert houden / ende met des te meerder stantvastichept ons daer teghen wapenen. Wy vertrouwen vastelijck indien de Heeren Ambassadeurs van dese onse ghelegenthept wel waren geinformeert gheweest datse ons gheensins en souden raden / om dooz veranderinghe vande fondamentale regulen van onse Regeringhe / ende vande Resolutien ende verbonden daermede wy malckanderen verseeckert hebben / om te treden in eene handelinghe daer dooz wy ende onse Ouders soo seer hebben geschrikt / dit alles wederom te brenghen in dispute / ende ons daer dooz te stellen in hazard van Tweedracht ende onderganck. Ende dit om aen te nemen eenen stilstant van veel Jaren / die so wepnich in der Werelt is ghepractiseert gheweest / ende die de Heeren Ambassadeurs selfs bekennen / niet teghenstaende die redenen by haer E. aenghetoghen seer vele swaricheden ende Inconvenienten onderwozpen te zyn / soo dat alsoo apparent is / dat wy dooz den selven stilstant van arger als beter conditie souden wozden: immers is bupten twyffel dat de Vpandt daer dooz in beteren inde verseeckeren staet soude werden ghestelt / ende nae expiratie vanden Treves meer voozdeels op ons hebben / als hy ghedurende sulcken tydt van Treves by openbaer Gozloch / op ons soude konnen gewinnen. De authozitept vanden Coningen / en vanden Heeren Ghesanten mitsgaders die Beneficien die wy van hare Majest. ontfanghen hebben verobligeren ons billick tot allen mogheliicken respecte ende danckbaerhept in alle 'tghene dat in ons vermoghen / oock eerlick ende deughdelick is / maer wy moeten verseeckert zyn ende op hare gherechticheyt ende goede geneghenthept volcomelijck ons vertrouwen / datse van ons niet en begeeren twelck men sonde moghen verstaen anders te wesen. Soo dat in desen anders niet valt te examineren dan of dese Treves ende conditien die ons wozden gepzoponeert soo danich zyn dat men met voozseeckerhept ende voozdeel van onsen staet daer op soude komen in onderhandelinghe / want indien die sodanich bevonden wozden / dat onsen staet daer dooz soude vallen in perijcul ende merckelijcke achterdeel / soo en kan men ons niet verdencken / dat wy op onse eygene conservatie letten / oock niet teghenstaende onse opinie vanden haren mocht verschepden zyn / dooz dien dese deliberatie alleen ons / ende niemant anders is incomberende. Staende dan hier alleen te delibereren ofmen met voozdeel ende verseeckerthept van onsen staet / behoudenisse ende welvaren vande goede Inghesetenen / die daer dooz soo veel hebben gheleden / in handelinghe van den langhen stilstant behooze te treden : Soo dunckt ons dooz ons advijs datmen behoudens Eer en Eedt ende die getrouwicheyt diemen malckanderen by soo veel Resolutien ende Verbonden heeft belooft / ende daer op men malckanderen in dese handelinghe heeft ghebzacht / mede om gheen scheurinche te veroozsaken dooz inbreuck vant ghene eendrachtelijck is besloten / niet en mach wycken vant voorsz. Artic-

ticul by de Vredehandelinghe opte Souverainitept ten weder-zijden geaccordeert / maer datmen dien volghens behoort te hebben eene verclaringhe vande Souverainitept gheſtelt met goede clare ende gheenſins tweeſinnighe/ ofte captieuſe/ dan met deſelfde woorden die int voorſchreven Artijcul begrepen ſtaen/ ende datmen daerom in geene handelinghe en behoort te comen voor ende al eer die Ertz-Hertoghen dieſelve verclaringhe by den Coninck van Spaignien ſullen hebben te weghe gebracht/ ſoo om redenen voorzeen verhaelt / als die ghene die wy aengetepckent hebben op elck Artijcul vant diſcours der voorſz. Heeren Ambaſſadeurs hier neven gaende.

Verſoeckende dat ghy luyden daer op letten ende reſolveren wilt met ſulcker ernſt ende ſinceritept als V. E. eyghene conſervatie ten hoochſten verepſcht/ wy u luyden vertrouwen/ ende ghy luyden 'tſelve voort Vaderlandt ende die poſteritept gedenckt te verantwoorden. Altijt willen wy ons hier mede teghen het Landt ende u luyden voor Godt ende die Werelt van onſen devoir ghequeten/ ende van allen onhepl/ die anderſints den Lande over komen mochte/ gheexcuſeert ende voorts alles tot u luyder eyghen voorſichtichept ghewoonlicken pver ende ſoo menichmael be weſende couragie ende trouwichept gheſtelt hebben: Hiermede

Eerentveſte Eerſame wijſe ende diſcrete lieve beſondere weeſt den Almoghenden bevolen, den 21. October 1608.

19 pans.